

Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi Teataja

Nr. 4.

28. veebruaril 1934.

Nr. 4.

Õpilaste hindamise ning klassi- ja koolikursuse lõpetamise määrus.

Hariduse- ja sotsiaalmin. Koolivalitsuse 1934 a. 22. veebruari ringkiri nr. 32301 võimalik-
kude tuleõnnetuste vältimise asjas koolide jõulupuul ja pidudel.

AMETLIK OSA.

Õpilaste hindamise ning klassi- ja koolikursuse lõpetamise määrus.

RT 14 — 1934, 91.

Alus: Avalikkude algkoolide seaduse (RT 46 — 1931) §§ 47 ja 55, Avalikkude keskkoolide seaduse (RT 155/156 — 1922) §§ 34, 41 ja 42, Tööstuslikkude koolide seaduse (RT 1 — 1926) §§ 25, 36 ja 37, Majandusekoolide seaduse (RT 1 — 1926) §§ 22, 29 ja 33, Eraõppeasutiste seaduse (RT 97 — 1927 ja RT 27 — 1932) §§ 26, 27 ja 28, Merikoolide seaduse (RT 137 — 1923) § 22, Tallinna tehnikumi seaduse (RT 98 — 1928) § 9, Riigi kunsttööstusekooli seaduse (RT 12 — 1929) § 19, Õpetajate seminaride seaduse (RT 123 — 1923) § 3 ning Pedagoogiumide seaduse (RT 43 — 1931) § 20.

I. Üldosa.

§ 1. Avalikkudes õppeasutistes ja erakoolides ning eksami- komisjonides tuleb tarvitada õpilaste hindamisel viiejärgulist hindamisviisi: väga hea, hea, rahuldav, puudulik ja nõrk.

§ 2. Hindamisele kuulub õpilaste edasijõudmine õppeainetes ning õpilaste käitumine ja hoolsus.

§ 3. Õpilaste hindamine õppeainetes toimub õpilaste suuliste vastuste, kirjalikkude tööde, referaatide või muude õppeülesannete täitmise ning õppetöö üldise edu põhjal. Õpilaste käitumise ja hoolsuse hindamine toimub põhjalikkude tähelepanekute järgi koolikorra põhimõtete ja õppetöö alusel.

§ 4. Õpilaste hindamise kohta antakse vastavad tunnistused käesolevas määruses ette nähtud korras. Tunnistustes ja protokolliraamatus märgitakse õpilaste hinnangud käesoleva määruse § 1 nimetatud täissõnadega.

§ 5. Õpilaste edasijõudmise kohta õppeaineis, käitumise ja hoolsuse, samuti ka nende koolist puudumiste ja hilinemiste kohta antakse õpilastele klassitunnistused nende vanematele või hooldajatele esitamiseks ja allakirjutamiseks kaks korda aastas iga õppepöolaasta lõpul, s.o. detsembris esimese õppepöolaasta hinnanguga, ja õppeaasta lõpul sama tunnistus teise õppepöolaasta hinnanguga ja üldkokkuvõttega ning õppenõukogu otsusega vastavalt õpilase edasijõudmisele klassikursuse lõpetamise, järeleksamite või õppeülesannete määramise, klassikursust kordama jätmise või koolist lahkumise kohta. Õppenõukogu otsusel võib teha klassitunnistusel ka tähendusi õpilase positiivsete erihuvide kohta.

Klassitunnistuse vormi määrab Hariduse- ja sotsiaalministeerium. Klassitunnistusele kirjutab alla klassijuhataja iga õppepöolaasta lõpul ja koolijuhataja või tema asetäitja õppeaasta lõpul, varustades ühtlasi tunnistuse kooli pitsatiga.

§ 6. Puudulikult või nõrgalt edasijõudvate õpilaste õppetöö tulemuste kohta tuleb teateid anda nende vanematele või hooldajatele ka 1. novembriks ja 1. märtsiks.

§ 7. Koolikursuse lõpetanuile antakse õppenõukogu otsusel kooli lõputunnistus Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt maksuma pandud vormi järgi, kusjuures kooli lõputunnistusel tuleb märkida õppeained, mis õpilane koolis on õppinud maksva õppekava järgi, ja õpilase hinnangud neis aineis käesoleva määruse § 1 tähendatud täissõnadega. Kooli lõputunnistus kirjutatakse alla õppenõukogu liikmete poolt ja varustatakse kooli pitsatiga.

§ 8. Õpilasele, kes enne koolikursuse lõpetamist koolist lahku- kub, annab kool koolijuhataja ja asjaajaja (kui viimane koolis ole- mas) allkirjaga ning pitsatiga varustatud Hariduse- ja sotsiaalmini- steeriumi poolt maksuma pandud vormi järgi sellekohase tunnistuse, märkides selles, mis ajast mis ajani ja milliste tagajärgedega õpilane koolis õppis.

§ 9. Avalikkude õppeasutiste, õigustega erakoolide ja nende erakoolide õpilased, kellele antud õigused Eraõppeasutuste seaduse (RT 97 — 1927) §§ 27 ja 29 alusel, viiakse ühest klassist teise ja tunnistatakse koolikursuse lõpetanuks või jäetakse klassikursust kor- dama käesoleva määruse §§ 11—26 ette nähtud korras õppenõukogu otsusel õpilaste õppetöö edu ja üldise vaimse arenemise põhjal, arvestades õpilaste õppetöö hindamisi üksikute õppejõudude ja eksamikomisjoni poolt, kui eksamid on korraldatud. Õppenõukogul ei ole õigust muuta õpilaste hinnanguid õppeaineis ilma õppejõu või eksamikomisjoni nõusolekuta.

§ 10. Õpilaste koolikursuse lõpetanuks tunnistamisel peab olema iga üksiku õppeaine ja nende käitumise hinnang vähemalt rahuldav.

II. Avalikud ja õigustega era alg- ja täiendusekoolid.

§ 11. Avalikkudes ja õigustega era alg- ja täiendusekoolides tuleb õppejõududel koostada töökavad nõnda, et õppeaasta lõpul oleks võimalik korrata ja keskustada aasta jooksul läbivõetud õppeaineid, milleks õpetajad võivad vajaduse puhul pühendada mõnele õppeainele, mis nendel õpetada, rohkem aega, kui see määratud tunniplaanis, vähendades selleks aega, mis määratud teistele sama õpetaja käsitluses olevaile aineile ühes ja samas klassis.

§ 12. Algkooli I—V klassi õpilased viiakse vastavalt järgnevasse klassi, kui nende õppetöö on hinnatud vähemalt rahuldavaks kõigis aineis või puudulikuks mitte enam kui ühes aines, kuid IV ja V klassi õpilastele võib õppenõukogu määrata puudulikuks hinnatud aines ka õppeülesande, mis tuleb täita õppetöö alguseks järgneval kooliaastal. Ei täida õpilane talle määratud õppeülesannet, jäetakse ta samasse klassi kursust kordama.

§ 13. Algkooli VI klassi õpilased tunnistatakse algkooli kursuse lõpetanuks, kui nende õppetöö on hinnatud vähemalt rahuldavaks kõigis aineis. Õpilastele, kes kevadel on tunnistatud nõrgaks mitte enam kui ühes või puudulikuks mitte enam kui kahes aines, võib õppenõukogu määrata nõrgaks või puudulikuks tunnistatud aineis sellekohased õppeülesanded, mis õpilased peavad täitma õppetöö alguseks järgneval kooliaastal. Ülesande vähemalt rahuldava täitmise puhul annab õppenõukogu algkooli õpilasele kooli lõputunnistuse. Ülesande mitterahuldavalt täitmise puhul jääb õpilane viimasesse klassi kursust kordama.

§ 14. Täiendusekooli õpilased viiakse järgnevasse klassi ja tunnistatakse koolikursuse lõpetanuks, kui nende õppetöö on hinnatud vähemalt rahuldavaks kõigis aineis. Täiendusekooli õpilastele, kes kevadel on tunnistatud nõrgaks mitte enam kui ühes või puudulikuks mitte enam kui kahes aines, võib õppenõukogu määrata nõrgaks või puudulikuks tunnistatud aineis sellekohased õppeülesanded, mis õpilased peavad täitma õppetöö alguseks järgneval kooliaastal. Ülesande vähemalt rahuldava täitmise puhul täiendusekooli õpilane viiakse järgnevasse klassi või saab kooli lõputunnistuse. Ülesande mitterahuldavalt täitmise puhul jääb õpilane samasse klassi kursust kordama.

III. Avalikud ja õigustega era keskkoolid.

§ 15. Avalikkude ja õigustega era keskkoolide II—V klassi õpilastele korraldatakse kevadel eksamid õppetöö kolme viimase nädala kestel. Eksamid korraldatakse möödunud õppeaasta kursuse

ulatuses, kusjuures II klassi õpilastele määratakse eksam 1 õppeaines, III ja IV klassi õpilastele 2 õppeaine ning V klassi õpilastele 4 õppeaine.

§ 16. Eksamite ained ja laadi (kas suulised või kirjalikud) ning tähtpäevad ja kirjalikkude tööde teemad määrab kooli õppenõukogu, kusjuures kirjalikud ja suulised eksamid ühes ja samas aines loetakse eksamikaks ühes õppeaines. Tarbekorral võib Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsus määrata lõpuklassis kirjaliku eksami teema ja selle täitmise tähtpäeva, millest teatab koolidele hiljemalt 1. maiks. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse poolt määratav eksam loetakse § 15 tähendatud eksamite arvu hulka. Iga eksami eel võib õppenõukogu õpilasi koolitööst vabastada 1—4 päevaks. Iga kirjaliku eksami õiendamiseks võib anda aega kuni 5 tundi.

§ 17. Iga aine eksamikomisjoni juhatajaks on koolijuhataja või tema asetäitja ja liikmeteks kaks õpetajat, kellest üks on vastava aine õpetaja.

§ 18. Iga eksam õiendatakse vähemalt kahe eksamikomisjoni liikme ees. Eksami tulemusi hindab eksamikomisjon.

§ 19. Keskkooli õpilased viiakse vastavalt järgnevasse klassi ja tunnistatakse koolikursuse lõpetanuks, kui nende õppetöö on hinnatud vähemalt rahuldavaks kõigis aineis aasta õppetöö ja eksamite hinnangute alusel, kui viimased on korraldatud.

§ 20. Keskkooli õpilasele, kes kevadel pärast eksameid on tunnistatud nõrgaks mitte enam kui ühes või puudulikuks mitte enam kui kahes aines, võib õppenõukogu anda järeleksamid neis aineis. Kui aga õppenõukogu arvates õpilase üldine arenemistase pole küllaldane, võib jätta õpilase, kelle teadmised on ühes aines nõrgad või kahes aines puudulikud, samasse klassi teiseks aastaks kursust kordama.

§ 21. Järeleksamite andmisel loetakse iseseisvaiks aineiks algebra (ühes algebralise analüüsiga), geomeetria (planeetria, trigonomeetria, stereomeetria ja analüütiline geomeetria), füüsika, kosmograafia, maateadus, kodanikuteadus (ühes majanduseteadusega), joonistamine (ühes joonestamisega). Teised ained loetakse iseseisvate ainetena nii, nagu nad on tähendatud maksvates tunnikavades.

§ 22. Kui õpilasele õppenõukogu poolt on määratud järeleksam ühes või kahes aines, siis tuleb see õiendada õpilasel enne õppetöö algust järgneval kooliaastal selleks määratud tähtajal. Kui õpilane ei saa ilmuda mõjuvatel põhjustel määratud tähtajaks järeleksamile, peab ta sellest teatama koolijuhatajale enne järeleksamite algust. Kui õppenõukogu tunnistab õpilase mitteilmumise põhjendatuks, siis võib õppenõukogu õpilasele määrata uue tähtaja järeleksami õiendamiseks hiljemalt kahe nädala jooksul, arvates õppetöö algusest, kusjuures õpilast ei või üle viia järgnevasse klassi

enne järeleksami õiendamist. Iga järeleksam õiendatakse vähemalt kaheliikmelise eksamikomisjoni ees, kes hindab ka järeleksami tulemused.

§ 23. Kui õpilane ei ilmu määratud tähtajaks järeleksamile või ei õienda seda määratud tähtajal vähemalt rahuldavalt, siis jäetakse ta samasse klassi teiseks aastaks kursust kordama.

§ 24. Kui õpilane, kellele määratud järeleksam, astub järgmiseks õppeaastaks teise kooli, peab ta enne õppetöö algust õiendama järeleksami oma endise kooli juures. Mõjuvatel ja põhistatud asjaoludel võib sellest erandit lubada Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsus.

IV. Kutsekoolid.

§ 25. Kutsekoolides, mille kursuse lõpetamine on vahetult seotud kutse omandamisega või on kutseomandamise eelduseks, on lõpetamise kord ette nähtud sellekohastes seadustes, määrustes või korraldustes.

§ 26. Majandusekoolide seaduse põhjal töötavates avalikes ja õigustega era kaubandusekoolides on maksev kooli- ja klassikursuse lõpetamise kohta sama kord, mis keskkoolides.

V. Era alg- ja täiendusekoolid.

§ 27. Eraalgkooli lõpetajaile, kui koolil ei ole lubatud anda õpilastele lõputunnistusi Eraõppeasutuste seaduse (RT 97 — 1927) § 27 alusel, korraldatakse sama kooli juures maa- või linnakoolivalitsuse või vähemusrahvuse kultuurvalitsuse poolt eksamid õppetöö kolme viimase nädala jooksul algkooli kuuenda klassi kursuse ulatuses. Eksamid õiendatakse komisjoni ees, mis koosneb vastava koolivalitsuse või kultuurvalitsuse poolt määratud komisjoni juhatajast, koolijuhatajast ja aine õpetajast. Eksamid on suulised ja keeltes ning matemaatikas ka kirjalikud.

Samas korras võib korraldada eksamid ka eratäiendusekoolide lõpetajaile.

§ 28. Eksamikomisjon võib eksaminandile, kes eksamil on tunnistatud nõrgaks mitte enam kui ühes või puudulikuks mitte enam kui kahes aines, määrata järeleksamid, mis tulevad õiendada sama komisjoni ees enne õppetöö algust järgneval kooliaastal.

§ 29. Eksamite kohta tulevad koostada protokollid Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse poolt maksuma pandud vormi järgi ja saata need ühes õpilaste hinnatud kirjatöödega kohalikule koolivalitsusele või vähemusrahvuse kultuurvalitsusele läbivaatamiseks ning kinnitamiseks.

§ 30. Kui komisjoni juhataja komisjoni enamuse arvamusega õpilaste teadmiste ning võimiste hindamisel ei ühine, lisandab ta eksamiprotokollile oma arvamuse. Sel puhul otsustab küsimuse kohalik koolivalitsus või vähemusrahvuse kultuurvalitsus.

§ 31. Eksaminandid, kes eksamid õiendanud vähemalt rahuldavalt ja kelle eksamite hinnangud kohaliku koolivalitsuse või vähemusrahvuse kultuurvalitsuse poolt kinnitatud, saavad vastavalt koolilt Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt maksuma pandud vormi järgi kooli lõputunnistuse, millele kirjutavad alla komisjoni juhataja ja õppenõukogu liikmed.

§ 32. Komisjoni juhataja saab tasu selle kooli ülalpidajalt, mille juures komisjon moodustatud, Hariduse- ja sotsiaalministri poolt maksuma pandud normide järgi.

VI. Erakeskkoolid.

§ 33. Erakeskkoolide õpilastele, kellele ei ole antud õigusi Eraõppeasutuste seaduse (RT 97 — 1927) § 29 põhjal ja kes soovivad omandada avaliku keskkooli klassi- või koolikursuse lõpetamise õigusi, korraldatakse klassi- ja koolikursuse lõpetamise eksamid erakeskkooli ülalpidaja kulul, kas samas koolis või § 47 tähendatud eksamikomisjonis Hariduse- ja sotsiaalministri määramisel.

§ 34. Erakeskkooli juures klassi- ja koolikursuse lõpetamise eksamite korraldamise loa saamiseks tuleb kooli ülalpidajal esineda kohaliku koolivalitsuse või vähemusrahvuse kultuurvalitsuse kaudu Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsusele hiljemalt 1. aprilliks. Erakeskkooli juures korraldatakse eksamid õppetöö nelja viimase nädala jooksul neis aineis, mis määrab Hariduse- ja sotsiaalministeerium hiljemalt 15. aprilliks.

§ 35. Erakeskkoolide õpilastele korraldatavatel eksamitel võetakse arvesse varem avalikkudes või õigustega erakeskkoolides või eksami teel lõpetatud klassid, kui klassitunnistuste väljaandmise ajast pole möödunud rohkem kui viis aastat.

§ 36. Juhul, kui eksamid korraldatakse samas erakeskkoolis, on eksamikomisjoni liikmeiks: Hariduse- ja sotsiaalministri poolt määratud komisjoni juhataja, koolijuhataja ja vastava aine õpetaja samast koolist ning vajaduse korral komisjoni juhataja poolt kutsutud eriteadlane.

§ 37. Erakeskkooli õpilasi, keda erakeskkooli õppenõukogu ei pea klassi- või koolilõputunnistuse vääriliseks, eksamitele ei lasta.

§ 38. Õpilastele, kes eksamitel tunnistatud nõrgaks mitte enam kui ühes või puudulikuks mitte enam kui kahes aines, võib määrata järeleksamid, mis õiendatakse samas komisjonis enne õppetöö algust järgneval kooliaastal. Erandjuhtudel ja põhistatud asja-

oludel võib Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse loal järeleksamite tähtaega pikendada kahe nädala võrra, arvates õppetöö algusest.

§ 39. Kui õpilane ei ilmu määratud tähtjaks järeleksamile või ei õienda seda määratud tähtjal vähemalt rahuldavalt, siis tunnistatakse ta klassi- või koolikursuse mittelõpetanuks.

§ 40. Klassi- ja koolikursuse eksamite kohta tulevad koostada protokollid Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse poolt maksuma pandud vormi järgi ja saata ühes koolikursuse lõpetajate hinnatud kirjatöödega Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsusele läbivaatamiseks ning kinnitamiseks.

§ 41. Kui komisjoni juhataja komisjoni enamuse arvamusega õpilaste teadmiste ning võimiste hindamisel ei ühine, lisandab ta eksamiprotokollile oma arvamuse. Sel puhul otsustab küsimuse Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsus.

§ 42. Eksaminandid, kes eksamid õiendanud vähemalt rahuldavalt ja kelle eksamite hinnangud Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse poolt kinnitatud, saavad vastavalt koolilt Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt maksuma pandud vormi järgi klassi- või koolikursuse lõpetamise tunnistuse.

Klassikursuse lõpetamise tunnistusele kirjutavad alla komisjoni juhataja ja koolijuhataja; koolikursuse lõputunnistusele kirjutavad alla komisjoni juhataja ja kooli õppenõukogu liikmed.

§ 43. Komisjoni juhataja ja tema poolt kutsutud eriteadlased saavad tasu erakeskkooli ülalpidajalt Hariduse- ja sotsiaalministri poolt maksuma pandud normide järgi.

VII. Eksternid.

1. Algkool.

§ 44. Koolikohuslikud koduõppijad on kohustatud õppeaasta lõpul õiendama eksamid algkooli üksiku klassikursuse ulatuses kohaliku koolivalitsuse või vähemusrahvuse kultuurivalitsuse poolt määratud algkoolides. Samuti võib korraldada eksamid algkooli üksikute klasside või kogu algkooli kursuse ulatuses isikuile, kes ei kuulu koolikohustuse alla. Eksamineerimiseks võib algkooli õppenõukogu moodustada oma liikmetest kahe- või kolmeliikmelisi komisjone. Koduõpetajal on õigus viibida oma õpilaste eksamitel.

§ 45. Algkooli õppenõukogu võib määrata koduõppijaile ja eelmises (44) paragrahvis tähendatud isikuile, kes algkooli klassi- või koolikursuse eksamitel tunnistatud nõrgaks mitte enam kui ühes või puudulikult mitte enam kui kahes aines, järeleksamid, mis tulevad õiendada enne õppetöö algust järgneval kooliaastal.

§ 46. Koduõppijad ja § 44 tähendatud isikud saavad algkooli klassi- või koolikursuse lõpetamise kohta Hariduse- ja sotsiaal-

ministeeriumi poolt maksuma pandud vormi järgi tunnistuse koolilt, kus eksamid õiendarud. Klassitunnistusele kirjutab alla koolijuhataja; kooli lõputunnistustele kirjutavad alla õppenõukogu liikmed.

2. Keskkool.

§ 47. Eksamite õiendamiseks üksikuis õppeaineis ja keskkooli klassi- või koolikursuse lõpetamiseks eksternidele, kes on vastavaid teadmisi ja oskusi omandanud iseõppimise teel, kursustel või neis erakeskkoolides, kus eksameid oma kooli juures ei ole lubatud pidada, korraldatakse eksamikomisjonid Tallinnas ja Tartus. Tallinnas korraldatakse eksamikomisjon Tallinna linna poeglaste gümnaasiumi ja Tartus Hugo Treffneri gümnaasiumi juures. Tarbekorral võib Hariduse- ja sotsiaalminister lubada eksternidele õiendada eksamid keskkooli I—IV klassi ulatuses mõne teise keskkooli juures.

§ 48. Iga aine eksamikomisjon koosneb eksamikomisjoni juhatajast ja kahest liikmest, kusjuures viimastest vähemalt üks on vastava aine õpetaja.

§ 49. Eksamikomisjoni juhatajaks on selle gümnaasiumi direktor, kus eksamid korraldatud, või direktori puudumisel tema asetäitja. Komisjoni liikmeteks on sama gümnaasiumi õppejõud komisjoni juhataja määramisel. Vajaduse korral võib komisjoni juhataja kutsuda komisjoni liikmeteks õppejõude teistest õppeasutistest.

§ 50. Iga eksam õiendatakse vähemalt kahe eksamikomisjoni liikme ees.

§ 51. Eksamid eksternidele peetakse kolm korda aastas: jaanuaris, mais ja septembris.

Eksamikomisjoni juhataja annab teada eksamite aja vähemalt kolm nädalat enne eksamite algust.

§ 52. Keskkooli klassi- ja koolikursuse lõpueksamitele võivad ilmuda isikud, kellel on vähemalt algkooli lõputunnistus.

§ 53. Isikud, kes soovivad ilmuda eksamitele, peavad vähemalt kaks nädalat enne eksamite algust esitama eksamikomisjoni juhatajale sellekohase sooviavalduse, millele tuleb lisandada:

- 1) isikut tõendav tunnistus (ühes vanuse tõendisega),
- 2) tunnistus hariduse kohta,
- 3) kaks päevapilti, mille esiküljel oma käega kirjutatud ees- ja perekonnanimi,
- 4) eksamimaks Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt normeeritud määral.

Eksamikomisjoni liikmete tasu ja eksamitega seotud kulud kaetakse eksternidelt võetavast eksamimaksust. Eksamimaks ei kuulu tagasimaksmisele eksami katkestamise või mitteõiendamise puhul.

§ 54. Neil üksikute keskkooli klasside lõpueksami õiendajail, kellel ei ole tunnistust, et nad lõpetanud eelmise klassi kursuse avalikus või õigustega erakeskkoolis või õiendanud vastava eksami, tuleb eksamid õiendada ka eelmiste klasside õppekavade ulatuses. Eelmiste klasside lõputunnistusi ei võeta eksamitel arvesse, kui nende väljaandmise ajast on möödunud rohkem kui viis aastat.

§ 55. Kui klassi- või koolikursuse lõpetamisel eksaminant sellekohaste määruste või Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi otsuse põhjal mõne õppeaine eksamist on vabastatud, siis tuleb eksaminandile antavas tunnistuses nende ainete hinnangud märkida endiste maksvate tunnistuste põhjal. Kui aga hinnang tunnistuses puudub, siis märgitakse aine rahuldavaks.

§ 56. Eksamid klassikursuse lõpetamiseks tulevad õiendada ühe sessioonis; eksamid koolikursuse lõpetamiseks võib õiendada kolmes üksteisele järgnevas sessioonis. Eksamikomisjon võib määrata järeleksamid eksternele, kes on eksamitel tunnistanud nõrgaks mitte enam kui ühes või puudulikuks mitte enam kui kahes aines. Järeleksamid õiendatakse järgnevas sessioonis. Koolikursuse lõpetajaile kolmandas sessioonis järeleksameid ei määrata. Järeleksamitele mitteilmumise või järeleksamite vähemalt rahuldavalt mitteõiendamise puhul loetakse eksaminant klassi- või koolikursuse mitte lõpetanuks.

Eksamite õiendamisel üksikuis aineis järeleksameid ei määrata.

§ 57. Eksamite katkestamisel võib eksamikomisjon võtta õiendatud aineid arvesse ainult siis, kui katkestamine on toimunud haiguse puhul. Muul mõjuval põhjusel võib eksamikomisjon võtta õiendatud ained arvesse ainult Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse loal.

§ 58. Eksamid on algebras (ühes analüüsiga), geomeetrias (planimeetria, trigonomeetria, stereomeetria ja analüütiline geomeetria) ning elavates keeltes kirjalikud ja suulised, teistes õppeaineis suulised. Vajaduse korral võib määrata kirjalikke eksameid ka teistes aineis. Vabastada võib eksaminante laulmise, võimlemise, riigikaitselise õpetuse ja käsitöö eksamitest Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse loal.

§ 59. Järeleksamite andmisel loetakse iseseisvaiks aineiks algebra (ühes algebralise analüüsiga), geomeetria (planimeetria, trigonomeetria, stereomeetria ja analüütiline geomeetria), füüsika, kosmograafia, maateadus, kodanikuteadus (ühes majanduseteadusega), joonistamine (ühes joonestamisega). Teised ained loetakse iseseisvatena nii nagu nad on tähendatud maksvates tunnikavades.

§ 60. Eksamite kohta tulevad koostada protokollid Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse poolt maksuma pandud vormi järgi ja saata ühes koolikursuse lõpetajate hinnatud kirjatöödega Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsusele läbivaatamiseks ning kinnitamiseks.

§ 61. Eksaminandid, kes eksamid õiendanud vähemalt rahuldavalt ja kelle eksamite hinnangud Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi koolivalitsuse poolt kinnitatud, saavad eksamikomisjonilt Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi poolt maksuma pandud vormi järgi üksiku aine, klassi- või koolikursuse lõpetamise tunnistuse.

Üksiku aine ja klassikursuse lõpetamise tunnistusele kirjutavad alla eksamikomisjoni juhataja ja need komisjoni liikmed, kes tegelikult eksamitest osa võtnud; koolikursuse lõputunnistusele kirjutavad alla eksamikomisjoni juhataja ja komisjoni liikmed.

§ 62. Eksamikomisjoni juhataja kannab vastutust eksamite seaduslikkuse ja korralikkuse eest.

VIII. Määruse maksmahakkamine.

§ 63. Käesolev määrus hakkab maksuma 20. veebruarist 1934.

Selle määruse maksmahakkamisega kaotavad maksvuse Määrus klassi- ja koolikursuse lõpetamise kohta (RT 38 — 1929), Hariduseministeeriumi korraldus küpsus- ja kutseksamite kohta (RT 19 — 1921) ja Haridusministeeriumi teadaanne Riigi Teatajas 19 — 1921 avaldatud küpsus- ja kutseksamite kohta antud korralduse osalisest muutmisest (RT 93 — 1922).

Tallinnas, 10. veebruaril 1934. Nr. 31883.

Hariduse- ja sotsiaalminister N. Kann.

Koolivalitsuse direktor P. Mägraken.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse 1934 a. 22. veebruari ringkiri nr. 32301 maa- ning linnakoolivalitsustele, kultuurvalitsustele ja kõigi koolide juhatajatele võimalikkude tuleõnnetuste vältimise asjas koolide jõulupuul ja pidudel.

HSM Koolivalitsus on korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et võimalikkude tuleõnnetuste vältimiseks õpilaste jõulupuul ja pidudel tuleb olla äärmiselt ettevaatlik lahtise tulega. Nii, 1925 aasta jõuluvaheajal koolides aset leidnud tuleõnnetuste puhul HSM Koolivalitsus teatas oma 22. jaanuari 1926 a. nr. 2269 ringkirjaga, et kooli- pidudel tuleb kindlasti hoiduda plahvatavate ainete (näit. bengaal) tarvitamisest ja et lastele, kelle riided võivad kergesti tuld võtta või kelle ehtimiseks tarvitatud kergesti tuldvõtvaid materjale, ei tohi anda mingil tingimusel põlevaid küünlaid või muud lahtist tuld. Kuna 1929 aasta jõuluajal paaris koolis olid jälle juhud, kus õpilased jõulu- puul tekkinud õnnetuse puhul said näole ja kätele tulehaavu, siis HSM Koolivalitsus oma 3. märtsi 1930 a. nr. 24679 ringkirjaga, juhtides uuesti koolijuhatajate ja õpetajate tõsist tähelepanu tarvidusele piinlikult kinni pidada kõigist abinõudest tuleõnnetuste ärahoidmiseks, teatas, et täiesti lubamatuks tuleb pidada põleva jõulupuul asetamist või selle toomist etenduse ajal näitelavale, või asetamist kohtadesse, kus laste liikumine suur, ja et kui ei ole võimalik jõulupuul korralda- misel võtta kõiki ettevaatuse abinõusid tarvitusele, siis on parem loo- buda jõulupuul korraldamisest, kui selle korraldamisega panna õpi- laste tervis ja elu hädaohtu.

Vaatamata nendele hoiatustele olid möödunud jõuluajal ikkagi jälle kahes koolis tuleõnnetused õpilaste jõulupuul ja just selle tõttu, et hoolimata HSM Koolivalitsuse kategoorilisest keelust põlevad jõulupuud olid asetatud näitelavale ja õpilaste — näidendis tegelaste — kätte olid antud põlevad küünlad, kusjuures ühel õnnetusjuhul sai tulehaavu üks õpilane, teisel juhul aga neli õpilast ja peale selle tule kustutamisel ka koolijuhataja ja hoolekogu esimees.

Olles sunnitud märkima neid juhte kui äärmiselt kurbi juhte koolielus, HSM Koolivalitsus uuesti palub koolijuhatajaid ja õpe- tajaid olla piinlikult ettevaatlikud tulega õpilaspidude ja jõulupuul korraldamisel, pidades meeles, et hooletus või ettevaatamatus, mis võivad siin viia hädaohtu õpilaste tervise, on andestamatu. HSM Koo- livalitsus teeb koolijuhatajatele kohuseks tutvuneda ja tutvustada õpe- tajaid iga kord uuesti enne peo korraldamist HSM Koolivalitsuse käesoleva ja 22. jaan. 1926 a. nr. 2269 ning 3. märtsi 1930 a. nr. 24679 ringkirjaga, nõudes õpetajailt nendes antud juhtnõuete täitmist, silmas pidades, et täieline vastutus kooli heakorra ning õpilaste ter- vise eest koolis lasub eeskätt koolijuhatajal, kuid ühtlasi aga ka kõigil teistel õppejõududel.

HSM Koolivalitsus palub kohalikke koolivalitsusi toimetada sarnaste õnnetuste puhul, kui need edaspidi peaksid juhtuma, põhjalik juurdlus, selgitades üksikasjaliselt õnnetuste põhjusi ja kuivõrd koolijuhataja ning õpetajad on silmas pidanud ja täitnud HSM Koolivalitsuse korraldusi ning võtnud tarvitusele vastavad ettevaatuse abinõud, ja juurdlusmaterjalid saata HSM Koolivalitsusele ühes ettepanekuga süüdlaste õppejõudude kohta.

Direktor P. Mägraken.

Algkooliasjade juhataja A. Kuut.